

การออกแบบทางเลือกเพื่อการเพิ่มเงินออม Choice Architecture to Enhance Saving

จิรณัทย์ ขอบชาย (Jeeranat Chobkhai)* ภูมิสิทธิ์ มหาสุวีระชัย (Phumsith Mahasuweerachai)**

บทคัดย่อ

งานศึกษาชิ้นนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มอัตราออมเงินของทหารที่ กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 8 ค่ายสิหราชเดโชไชย ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (ค่าย ร.8) โดยปัญหาการออมน้อยกว่าที่ควรจะเป็นนั้นมีสาเหตุที่สำคัญมาจากภาวะอคติชอบปัจจุบัน (Present Bias) และ การกลัวการสูญเสียจากการบริโภค (Loss Aversion) ดังนั้นจึงนำหลักการเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) มาใช้ เช่นแนวคิด Save More Tomorrow และ Enhance Active Choice โดยต้องการทำการทดลองโดยให้กลุ่มทดลองเห็นเป้าหมายของการออมเงินในอนาคตได้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้พวกเขาเห็นเป้าหมายในการออมเงินที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

ABSTRACT

This study has studied about increasing the savings rate of soldiers who 3rd Infantry Battalion, 8th Infantry Regiment, Siharach Dejchai Camp, Sila Sub-district, Mueang Khon Kaen District Khon Kaen province (Ror. 8). The problems of saving less than it should have so it is because of the current bias (Present Bias) and the fear of loss from consumption (Loss Aversion). For this reason, the principle of Behavioral Economics such as the concept of Save More Tomorrow and Enhance Active Choice, which wants to experiment with the experimental group to see clearly the goals of saving in the future. To give them the goal of saving money that is most suitable for themselves.

คำสำคัญ: เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ออมเพิ่มในวันพรุ่งนี้ เพิ่มทางเลือกเพื่อใช้งาน

Keywords: Behavioral economics, Save more tomorrow, Enhance active choice

*นักศึกษา หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

การออมเงินสำหรับทุกคนล้วนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถนำไปใช้ในยามฉุกเฉินได้ เช่น การเจ็บป่วย อุบัติเหตุ หรือสามารถนำไปช่วยเหลือครอบครัวได้ นอกจากนั้นเงินออมสามารถช่วยเพิ่มความมั่นคงในยามเกษียณอายุได้ หรือไว้เป็นมรดกส่งต่อลูกหลาน อย่างไรก็ตามมักพบปัญหาของการออมที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็นซึ่งอาจกระทบเมื่อยามเกษียณอายุได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) ซึ่งได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับการออมภาคครัวเรือนของไทยไตรมาสที่ 3 ปี 2661 พบว่าครัวเรือนไทยร้อยละ 21.1 ไม่มีเงินออม และวิธีการออมเงินส่วนใหญ่ออมหลังจากใช้จ่ายคือ ร้อยละ 38.9 รองลงมาจะใช้วิธีการออมก่อนใช้จ่ายอยู่ที่ร้อยละ 22.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2018) นอกจากนั้นพฤติกรรมที่สำคัญที่เป็นปัญหาต่อการออมเงินนั้นคือภาวะอคติชอบปัจจุบัน (Present Bias) คือการให้ความสำคัญกับสถานการณ์ในปัจจุบันมากกว่าอนาคตเช่นเดียวกันกับการใช้จ่ายเงินในปัจจุบันมากกว่าการให้คุณค่าของการออมเงินเพื่ออนาคต และการกลัวการสูญเสียจากการบริโภค (Loss Aversion) ที่ต้องชั่งใจในการต้องลดการบริโภคในปัจจุบันเพื่อออมเงิน นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมได้เข้าใจถึงปัญหาอคติชอบปัจจุบันและการกลัวการสูญเสียจึงได้ออกแบบโครงการการออมที่จัดการปัญหานี้ เช่น Save More Tomorrow (Keller, Harlam, Loewenstein, & Volpp, 2011) ที่ทำกับพนักงานในหลายบริษัทใน USA รวมถึงงานของ (Mahasuweerachai, 2019) ได้ประยุกต์แนวคิด Save More Tomorrow มาใช้ในการจูงใจให้ทหารชั้นประทวนของกองทัพไทยออมเงินเพิ่มขึ้น โดยสาเหตุทางพฤติกรรมอีกด้านหนึ่งที่ทำให้คนออมเงินน้อยกว่าที่ควรจะเป็นคือการให้น้ำหนักกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตน้อยไป อีกทั้งยังมีมุมมองที่ว่าอนาคตนั้นอยู่ไกลซึ่งทำให้เห็นภาพไม่ชัดเจนว่าจะเกิดอะไรขึ้น รวมถึงการออมคือการเก็บเงินไว้เพื่อบริโภคในอนาคตซึ่งอีกนานกว่าจะเกิดขึ้น แต่ในทางกลับกันการบริโภคในปัจจุบันนั้นมีผลต่อความพึงพอใจจากการบริโภค หรืออรรถประโยชน์ (Utility) ทันที ดังนั้นจึงเกิดคำถามว่าหากสามารถทำให้เห็นอนาคตชัดเจนขึ้นจะช่วยให้คนตัดสินใจออมเพิ่มขึ้นหรือไม่ เพื่อทดสอบการเพิ่มอัตราออมจึงดำเนินการศึกษาต่อเนื่องจากงานศึกษาของ (Mahasuweerachai, 2019) โดยได้ทำการทดลองการเพิ่มอัตราออมเงินของทหารในโครงการ Save More Tomorrow โดยทหารในโครงการได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามอัตราการออมเพิ่มได้แก่ร้อยละ 10, 15 และ 20 โดยให้นำเงินในส่วนที่จะได้รับจากการขึ้นเงินเดือนในอนาคตมาออม หลังจากนั้นได้จูงใจคนสามกลุ่มนี้ให้ออมเพิ่มโดยการให้เห็นข้อมูลเงินออมในอนาคตจากอัตราการออมเพิ่มที่ต่างกันซึ่งคำนวณจากเงินเดือนในปัจจุบัน นอกจากนั้นยังได้ทำการทดลองเดียวกันกับบุคคลทั่วไป ซึ่งกลุ่มบุคคลทั่วไปได้แบ่งออกเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยเริ่มทำงานและกลุ่มที่อยู่ในวัยใกล้เกษียณ โดยสองกลุ่มนี้ได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อยคือได้รับข้อมูลเงินออมและไม่ได้รับข้อมูล ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้แนวคิด Enhance Active Choice เป็นวิธีการกระตุ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยต้องการทดสอบว่าทำให้คนเห็นอนาคตชัดเจน เพื่อลด Present Bias ที่เป็นตัวปัญหา และทำให้ผู้ถูกทดสอบสามารถมีทางเลือกที่ดีให้กับตัวเองมากขึ้น โดยการใช้วิธีการตั้งเป้าหมายให้ผู้ออมเห็นภาพผลลัพธ์ในการเพิ่มอัตราการออมที่ผู้ออมเห็นภาพผลลัพธ์นั้นคาดว่าจะเป็นการดึงดูดให้ผู้ออมอยากที่จะเพิ่มอัตราการออมมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีเงินออมมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นไปด้วย จากการศึกษาของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีแนวคิดต่างๆดังนี้ Thaler (2018) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนพฤติกรรมในเรื่องเล็กๆ ที่สามารถทำให้เราตัดสินใจในชีวิตในเรื่องที่เราต้องการได้ อาจเป็นเรื่องเล็กๆในชีวิตประจำวัน จนถึงเรื่องที่มีผลกับชีวิตในระยะยาว เช่นออมเงินในยามเกษียณ เช่นแนวคิด Save More Tomorrow ที่กระตุ้นให้เราออมเงินเพื่ออนาคต ในแนวคิดเดียวกันที่ได้นำไปทดลองใช้ในประเทศไทยจากการวิจัยของ Mahasuweerachai (2019) ในค่ายทหารในจังหวัดขอนแก่น ที่ได้ใช้แนวคิด Save More Tomorrow โดยการนำเงินในส่วนที่จะได้รับจากการขึ้นเงินเดือน

ในอนาคตมาอ้อม เพื่อหลีกเลี่ยงภาวะอคติชอบปัจจุบัน (Present Bias) และ การกลัวการสูญเสียจากการบริโภค (Loss Aversion) พบว่าการอ้อมของกลุ่มที่ได้จัดทำทดสอบ เพิ่มขึ้น 0.55 เปอร์เซ็นต์โดยเฉลี่ย อย่างไรก็ตามค่าเงินเพื่ออาจมีผลกับอัตราการอ้อม และการใช้เงินในการดำรงชีพ นอกจากนี้ Keller et al. (2011) ได้กล่าวถึงวิธีที่จะกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆของมนุษย์ โดยการใช้ Enhanced Active Choice เป็นเครื่องมือที่ทำให้คนเข้าร่วมโครงการที่กำหนดไว้มากขึ้น และยังเป็นวิธีที่สนับสนุนให้คนสมัครใจเข้าร่วมโครงการออมเงิน Save More Tomorrow อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้เป็นวิธีที่ต้องมีกิจกรรมเพื่อกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอเป็นรุ่นต่อรุ่น อีกแนวคิดหนึ่งของ Thaler (2018) ได้กล่าวถึง Planner - Doer Model เป็นหลักการจิตวิทยาที่พูดถึงสาเหตุที่คนไม่สามารถควบคุมบังคับพฤติกรรมตนเองได้ ซึ่งเป็นช่องว่างของพฤติกรรมมนุษย์ และจากงานวิจัยของ Courtney, Spivey, and Daniel (2014) ได้ใช้กลยุทธ์ Behavioral Economics (BE) ต่างๆ เพื่อเป็นกลยุทธ์ในการปฏิบัติกับคนไข้เพื่อสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ป่วย โดยเฉพาะการใช้ การให้ข้อมูลที่สำคัญกับผู้ป่วย หรือ วิธีการ Framing ซึ่งสามารถช่วยให้คำแนะนำและเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยเพื่อนำเสนอข้อมูลให้เข้าถึงผู้ป่วยได้ พบว่ากลยุทธ์ Behavioral Economics (BE) ช่วยให้ประหยัดต้นทุนในการรักษา เพิ่มการรักษาที่มีประสิทธิภาพ ตรงกับผลความต้องการของผู้ป่วย และสามารถกระตุ้นผู้ป่วยสู่โครงการในการรักษา จากการนำข้อมูลความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นมาปรับใช้ ก็จะเป็นประโยชน์ให้กับการทำการศึกษาวิจัยใหม่ในครั้งนี้ ซึ่งผลการศึกษาจากงานนี้อาจเป็นแนวทางเบื้องต้นในการพัฒนาสังคมได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

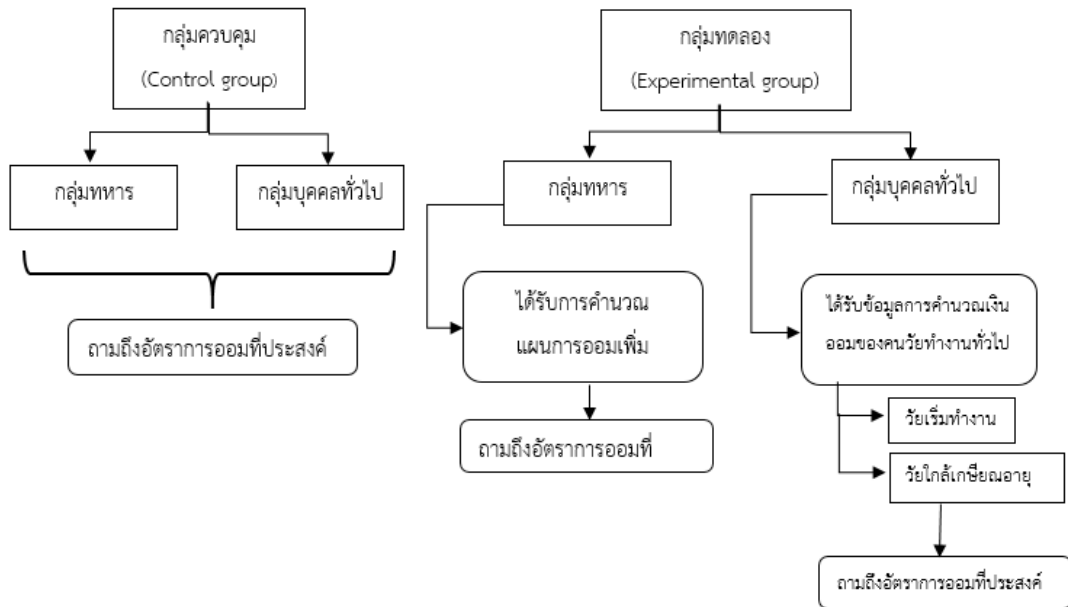
การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเพิ่มอัตราเงินออมของทหารที่ กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 8 ค่ายสี่ราชนาเดโชไชย ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (ค่าย ร.8)

วิธีการวิจัย

เพื่อตอบคำถามงานวิจัยขั้นนี้ จึงได้ใช้วิธีการทดลองโดยใช้การแจกแบบสอบถามเพื่อทราบถึงอัตราอ้อมของผู้ถูกทดสอบ โดยกลุ่มทดลองจะได้รับข้อมูลการคำนวณการเงิน ต่างจากกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับ และการจัดการทดลองนั้นนอกจากจะทดสอบกับทหารแล้วได้ทำการสอบกับบุคคลทั่วไปด้วย โดยเป็นการทดลองภายใต้เหตุการณ์สมมติโดยที่ผลการทำแบบสอบถามจะไม่ได้นำไปใช้จริง เพียงแต่สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของการออมเงินเท่านั้น โดยเป็นการเปรียบเทียบผลของทหารและบุคคลทั่วไป เพื่อจะได้ทราบว่ากลุ่มทหารและกลุ่มบุคคลทั่วไปมีความคิดเห็นต่างกันหรือไม่ แต่กลุ่มทหารหาผลการทดสอบเป็นไปในทิศทางที่ดีก็อาจนำไปใช้จริง สำหรับกลุ่มที่ทำทดลองนั้นมี 4 กลุ่มคือ

1. กลุ่มทดลองโดยเป็นทหารที่ได้เข้าร่วมโครงการออมเงิน จำนวน 88 นาย (จากผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 176 ราย)
2. กลุ่มควบคุมโดยเป็นทหารที่ได้เข้าร่วมโครงการออมเงิน จำนวน 88 นาย (จากผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 176 ราย)
3. กลุ่มทดลองโดยเป็นบุคคลในสถานที่สาธารณะต่างๆ จำนวน 100 คน
4. กลุ่มควบคุมโดยเป็นบุคคลในสถานที่สาธารณะต่างๆ จำนวน 100 คน

โดยกลุ่มบุคคลทั่วไปได้ถูกแบ่งออกเป็นวัยเริ่มทำงานและวัยใกล้เกษียณอายุ เพื่อที่จะได้ทราบความแตกต่างของคนที่มีช่วงเวลาในการเกษียณอายุที่ต่างกัน โดยวัยเริ่มทำงานเป็นตัวแทนของกลุ่มที่ยังมีเวลามากกว่าที่จะถึงวัยเกษียณ ส่วนวัยใกล้เกษียณเป็นตัวแทนของกลุ่มที่มีระยะเวลาไม่นานจึงถึงวัยเกษียณ โดยการใช้หลักเกณฑ์ Convenience Sampling คือการใช้ความสะดวกในการกำหนดขนาดตัวอย่าง

แผนภาพที่ 1 รายละเอียดการแบ่งกลุ่มทดลอง

โดยรายละเอียดการทดลองของแต่ละกลุ่มมีดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มควบคุม (Control Group) จะมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาหารที่ได้เข้าร่วมโครงการออมเงิน และกลุ่มบุคคลในสถานที่สาธารณะต่างๆ ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มจะได้ทำแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามจะประกอบไปด้วย 4 ส่วนหลัก ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในด้านการออมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเงินและออมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ซึ่งในส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในด้านการออมของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น ได้ให้ประโยชน์ข้อดีของการออมเงิน หลังจากนั้นจะถามถึงความประสงค์อัตราออมเงิน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในด้านการออมของผู้ตอบแบบสอบถาม

➤ หากเปลี่ยนอัตราการออม “จากเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นในอนาคต” ท่านจะมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลการออมเงิน

ประโยชน์ของเงินออม

- ✓ เงินออมสามารถช่วยเพิ่มความมั่นคงหลังเกษียณอายุได้
- ✓ เงินออมสามารถนำมาใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน โดยไม่ก่อหนี้ได้ เช่น อุบัติเหตุ การเจ็บป่วย
- ✓ เงินออมสามารถนำไปช่วยเหลือคนในครอบครัวของคุณได้
- ✓ เงินออมสามารถกลายเป็นมรดกส่งต่อลูกหลาน
- ✓ เงินออมสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงหลังเกษียณอายุได้

อัตราเงินออมปัจจุบันของท่านคือ 10 % จากข้อมูลประโยชน์ของเงินออมดังกล่าวท่านมีแผนการออมเงินในอนาคตอย่างไร กรุณาเลือกอัตราการออมใหม่ที่ท่านต้องการในช่องสี่เหลี่ยมด้านล่างหรือถ้าท่านไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงอัตราการออม (คงอัตราการออมเดิมที่ 10%) ท่านสามารถเลือกช่องสี่เหลี่ยม ไม่ประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงอัตราการออม

หากตัดสินใจออมเงินเพิ่มขึ้นเพื่ออนาคต ท่านจะมีเงินใช้จ่ายในปัจจุบันน้อยลง ดังนั้นโปรดพิจารณาถึงความสามารถทางการเงินของท่านในปัจจุบันและอนาคต

☐ จากข้าพเจ้ายินดีที่จะเปลี่ยนอัตราการออม.....10% ...เป็น	☐ 15%
	☐ 20%
	☐ 25%
	☐ 30%
	☐ มากกว่า 30%

หรือ ข้าพเจ้ามีความประสงค์ที่จะไม่เปลี่ยนแปลงอัตราการออม

แผนภาพที่ 2 แบบสอบถามกลุ่มควบคุมของกุ่มทหาร

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการออมของผู้ตอบแบบสอบถาม

➤ หากเปลี่ยนอัตราการออม “จากเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นในอนาคต” ท่านจะมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลการออมเงิน

ประโยชน์ของเงินออม

- ✓ เงินออมสามารถช่วยเพิ่มความมั่นคงหลังเกษียณอายุได้
- ✓ เงินออมสามารถนำมาใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน โดยไม่ก่อหนี้ได้ เช่น อุบัติเหตุ การเจ็บป่วย
- ✓ เงินออมสามารถนำไปช่วยเหลือคนในครอบครัวของคุณได้
- ✓ เงินออมสามารถกลายเป็นมรดกส่งต่อลูกหลาน
- ✓ เงินออมสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงหลังเกษียณอายุได้

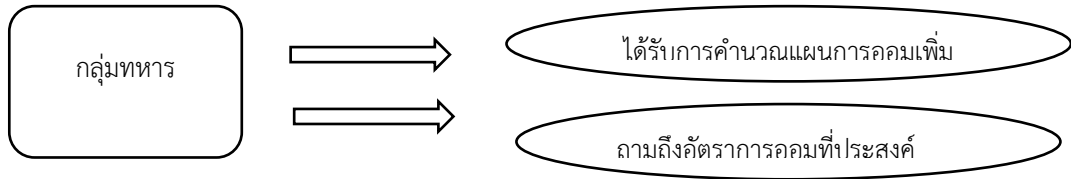
จากประโยชน์ของเงินออมดังกล่าว หากท่านมีแผนการออมเงินในอนาคต โดยออมจากเงินเดือนส่วนที่เพิ่ม ท่านมีแผนการออมเงินอย่างไร กรุณาเลือกอัตราการออมที่ท่านต้องการในช่องสี่เหลี่ยมด้านล่าง

หากตัดสินใจออมเงินเพิ่มขึ้นเพื่ออนาคต ท่านจะมีเงินใช้จ่ายในปัจจุบันน้อยลง ดังนั้นโปรดพิจารณาถึงความสามารถทางการเงินของท่านในปัจจุบันและอนาคต

☐ ข้าพเจ้ามีความประสงค์ที่จะเลือกอัตราออมที่	☐ 10%
	☐ 15%
	☐ 20%
	☐ ไม่ออม

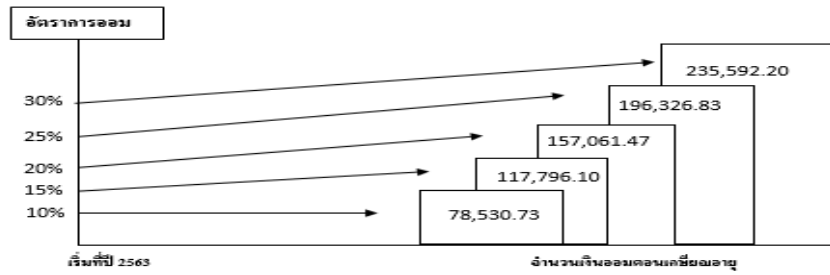
แผนภาพที่ 3 แบบสอบถามกลุ่มควบคุมของกลุ่มบุคคลทั่วไป

2.2 กลุ่มทดลอง (Experimental Group) จะมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทหารที่ได้เข้าร่วมโครงการออมเงิน และ กลุ่มบุคคลในสถานที่สาธารณะต่างๆ

แผนภาพที่ 4 แสดงรายละเอียดที่กลุ่มทหารในกลุ่มทดลอง (Experimental Group) ที่ได้รับเพิ่มต่างจากกลุ่มอื่น

แผนภาพแสดงเงินออมสมมุติ ชาววินเคียนทีมทีม (บาท) เมื่อเกษียณอายุ ในอัตราการออมต่างๆ
กราฟแสดงข้อมูลเงินออมสะสมจากปี พ.ศ.2563 จนเกษียณอายุ

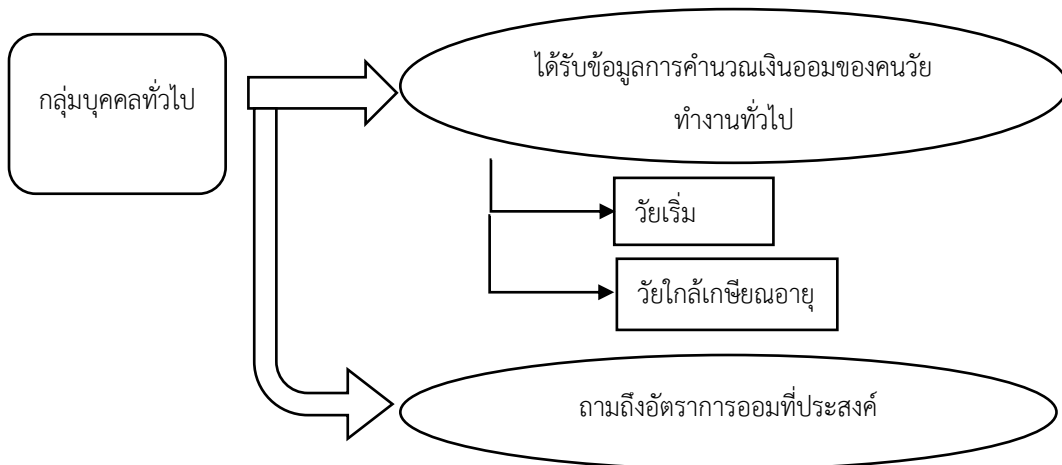
อัตราเงินออมปัจจุบันของท่านคือ 10 % จากข้อมูลดังกล่าวท่านมีแผนการออมเงินในอนาคตอย่างไร กรุณาเลือก
อัตราการออมใหม่ที่ท่านต้องการ ในช่องสี่เหลี่ยมด้านล่างหรือถ้าท่านไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงอัตราการออม (คงอัตราการ
ออมเดิมที่ 10%) ท่านสามารถเลือกช่องสี่เหลี่ยม ไม่ประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงอัตราการออม

- *หากตัดสินใจออมเงินเพิ่มขึ้นเพื่ออนาคต ท่านจะมีเงินใช้จ่ายในปัจจุบันน้อยลง ดังนั้นโปรดพิจารณาถึงความสามารถทาง
การเงินของท่านในปัจจุบันและอนาคต*
- จากข้าพเจ้ายินดีที่จะเปลี่ยนอัตราการออม.....10% ...เป็น 15%
- 20%
- 25%
- 30%
- มากกว่า 30%
- หรือ ข้าพเจ้ามีความประสงค์ที่จะไม่เปลี่ยนแปลงอัตราการออม

แผนภาพที่ 5 ตัวอย่างข้อมูลการคำนวณแผนการออมเพิ่มในแบบสอบถามกลุ่มทดลองของกลุ่มทหาร

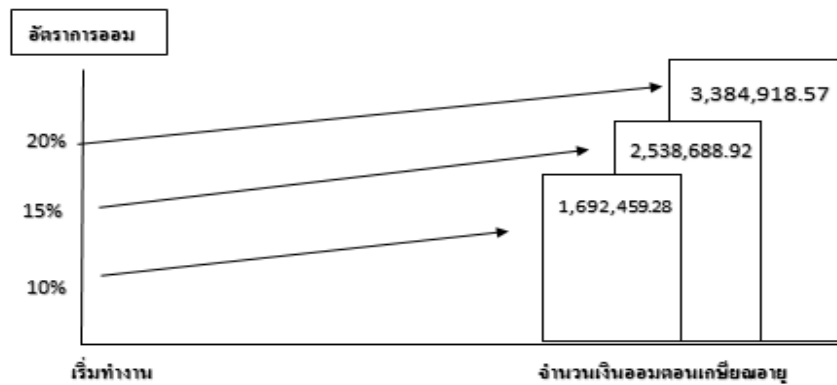
โดยกลุ่มทหารที่ได้เข้าร่วมโครงการออมเงินจะได้รับการทำแบบทดสอบเช่นเดียวกับกลุ่มควบคุม (Control Group) ที่ประกอบไปด้วยคำถาม 4 ส่วนคือ คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในด้านการออมของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทางการเงินและออมของผู้ตอบแบบสอบถาม

นอกจากนี้ยังได้รับข้อมูลจากการคำนวณเงินออมในอนาคตส่วนบุคคลเพื่อใช้ในวัยเกษียณอายุ ซึ่งเป็นการใช้แนวคิด Enhance Active Choice เป็นวิธีการตั้งเป้าหมายในการออมเงินว่าถ้าหากนำเงินที่จะได้รับจากการขึ้นเงินเดือนในอนาคตส่วนนั้นมาออมจะมีเงินสะสมในอนาคตเป็นเท่าไร โดยการคำนวณมาจากเงินเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 ต่อปี และนำมาแสดงให้เห็นเป็นตัวเลขผลการออมที่ชัดเจนในแต่ละอัตราคือร้อยละ 10, 15, 20, 25 และ 30 (โดยอัตราการออมเดิมทั้งหมดมี 3 อัตรา ประกอบด้วยร้อยละ 10, 15 และ 20) ซึ่งการวัดผลการเพิ่มการออมจะวัดจากร้อยละที่มากกว่า 10 ขึ้นไป สำหรับแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการออมของผู้ตอบแบบสอบถาม จะเพิ่มการสอบถามเกี่ยวกับความประสงค์ในเรื่องการเพิ่มอัตราการออมเงินด้วยว่ามีความประสงค์ที่จะเพิ่มอัตราการออมหรือไม่ หรือหากมีการเปลี่ยนแปลงจะเลือกอัตราการออมใหม่ที่เท่าใด

แผนภาพที่ 6 แสดงรายละเอียดที่กลุ่มกลุ่มบุคคลทั่วไปในกลุ่มทดลอง (Experimental Group) ที่ได้รับเพิ่มต่างจากกลุ่มอื่น

แผนภาพแสดงเงินออมสะสมดี จากเงินเดือนที่เพิ่ม (บาท) เมื่อเกษียณอายุ ในอัตราดอกเบี้ยต่างๆ
กราฟแสดงข้อมูลเงินออมสะสมดีจากเริ่มทำงาน จนเกษียณอายุตอน 60 ปี

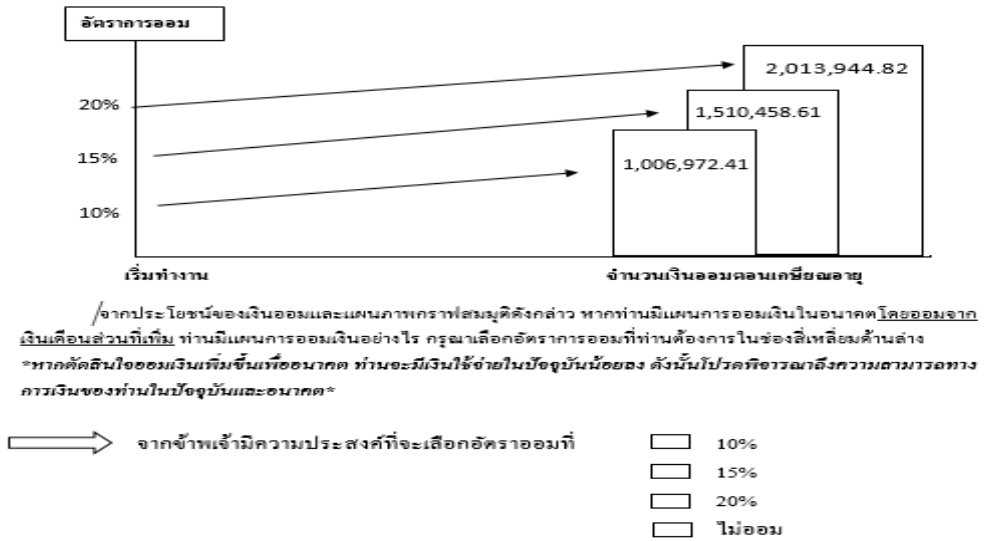

จากประโยชน์ของเงินออมและแผนภาพกราฟที่สมมุติดังกล่าว หากท่านมีแผนการออมเงินในอนาคตโดยออมจากเงินเดือนส่วนที่เพิ่ม ท่านมีแผนการออมเงินอย่างไร กรุณาเลือกอัตราดอกเบี้ยที่ท่านต้องการในช่องสี่เหลี่ยมด้านล่าง *หากตัดสินใจออมเงินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆในอนาคต ท่านจะมีเงินใช้จ่ายในปัจจุบันน้อยลง ดังนั้นโปรดพิจารณาถึงความสามารถทางการเงินของท่านในปัจจุบันและอนาคต*

- ☞ ข้าพเจ้ามีความประสงค์ที่จะเลือกอัตราดอกเบี้ย
- 10%
  - 15%
  - 20%
  - ไม่ออม

แผนภาพที่ 7 ข้อมูลการคำนวณเงินออมในแบบสอบถามกลุ่มทดลองกลุ่มบุคคลทั่วไปสำหรับวัยเริ่มทำงาน

แผนภาพแสดงเงินออมสะสมคิด จากเงินเดือนที่เพิ่ม (บาท) เมื่อเกษียณอายุ ในอัตราการออมต่างๆ
กราฟแสดงข้อมูลเงินออมสะสมสมมติจากอายุ 45 ปี จนเกษียณอายุตอน 60 ปี

แผนภาพที่ 8 แบบสอบถามกลุ่มทดลองของกลุ่มบุคคลทั่วไปสำหรับวัยใกล้เกษียณ

สำหรับกลุ่มบุคคลในสถานที่สาธารณะต่างๆ จะได้รับการทำแบบสอบถามที่มีรูปแบบเหมือนกับกลุ่มทหารในกลุ่มทดลอง (Experimental Group) นั่นคือ คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการออมของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเงินและออมของผู้ตอบแบบสอบถาม แต่แตกต่างกันเพียง ข้อมูลการออมเงินของวันทำงานนั้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ วัยเริ่มต้นทำงานอายุเฉลี่ยที่ 22-30 ปี จะได้รับข้อมูลการคำนวณเงินออมสะสมสมมติจากเริ่มทำงานจนเกษียณอายุตอน 60 ปี และอีกกลุ่มคือวัยใกล้เกษียณเฉลี่ยอายุ 45-60 ปี จะได้รับข้อมูลการคำนวณเงินออมสะสมสมมติตอนอายุ 45-60 ปี โดยการคำนวณมาจากเงินเริ่มต้นทำงานที่ 15,000 บาท ตอนอายุ 22 ปี อัตราเงินเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 4 ในทุกปี และจะแสดงค่าเงินออมสะสมของอัตราที่แตกต่างกันคือร้อยละ 10, 15 และ 20 หลังจากนั้นจะให้เลือกรอตราออมตามความประสงค์

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการเลือกอัตราออมของทหารว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างไร การใช้แนวคิด Enhance Active Choice นั้นมีผลกับการตัดสินใจของผู้ถูกทดสอบหรือไม่ โดยมีแบบจำลอง 2 รูปแบบดังนี้

แบบจำลองที่ 1 : การทดสอบของกลุ่มทหาร

$$Sav\_new_i = \beta_0 + \beta_1 ex\_group_i + \beta_2 curr\_sav15_i + \beta_3 curr\_sav20_i + \mathcal{E}$$

โดยที่

- Sav_new_i หมายถึง การตัดสินใจเลือกอัตราการออมที่เพิ่มขึ้นคนที่ i
- ex_group_i หมายถึง กลุ่มตัวอย่างทดลองคนที่ i โดย
  - 1 = กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข้อมูลแผนการออมเงินเพิ่ม,
  - 0 = กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับข้อมูลแผนการออมเงินเพิ่ม

curr_sav15_i หมายถึง กลุ่มตัวอย่างคนที่ *i* ปัจจุบันออมอยู่ที่ร้อยละ 15
curr_sav20_i หมายถึง กลุ่มตัวอย่างคนที่ *i* ปัจจุบันออมอยู่ที่ร้อยละ 20

แบบจำลองที่ 2 : การทดสอบของกลุ่มบุคคลทั่วไป

$$Saving_i = \beta_0 + \beta_1 group_i + \beta_2 gender_i + \beta_3 age_i + \beta_4 age\_group_i + \varepsilon$$

โดยที่

Saving_i หมายถึงการตัดสินใจเลือกอัตราการออมของกลุ่มตัวอย่างที่ *i*
group_i หมายถึง กลุ่มตัวอย่างทดลองคนที่ *i* โดย
1 = กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับข้อมูลแผนการคำนวณเงินออมของคนวัยทำงานทั่วไป,
0 = กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับข้อมูลแผนการคำนวณเงินออมของคนวัยทำงานทั่วไป
gender_i หมายถึงกลุ่มตัวอย่างทดลองคนที่ *i* โดย
1 = กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย,
0 = กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง
age_group_i หมายถึงเมื่อนำกลุ่มคนและกลุ่มอายุมาวิเคราะห์ร่วมกัน

ผลการวิจัย

หลังจากได้ทำการทดลองผ่านกลุ่มทหารและกลุ่มบุคคลทั่วไปแล้ว จึงได้นำผลที่ได้มาทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ผลการทดลองกลุ่มทหาร

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบการเพิ่มอัตราออมของกลุ่มทหาร โดยวิธีการวิเคราะห์ด้วยการประมาณการสมการถดถอย (Regression)

ตัวแปร	แบบจำลองที่1
ex_group	8.93*** (1.56)
curr_sav15	-2.68 (1.09)
curr_sav20	-4.66** (1.91)
cons	6.77*** (1.55)
R ²	0.2039
จำนวนตัวอย่าง	156

หมายเหตุ : 1.ค่าในวงเล็บแสดงถึงค่า Standard error และ * , ** ,*** แสดงถึง p< 0.1 , p<0.05 และ p<0.01

ตามลำดับ 2.ใช้กลุ่มคนที่เดิมออมอยู่ที่ร้อยละ 10 เป็นฐานเปรียบเทียบในการประมาณค่าสมการถดถอย

จากผลการทดสอบการเพิ่มอัตราออมของกลุ่มทหารในตารางที่ 1 นั้น พบว่ากลุ่มคนที่ได้รับข้อมูลแผนการออมเงินเพิ่มมีแนวโน้มที่จะเพิ่มอัตราการออมโดยมีอัตราการออมสูงกว่าโดยเฉลี่ยร้อยละ 8.9 ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าการทำให้คนเห็นอนาคตชัดเจนขึ้นสามารถจูงใจให้คนออมเพิ่มมากกว่า และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มตามอัตราการออมเดิมพบว่ากลุ่มที่มีอัตราการออมน้อยละ 10 และ 15 ในปัจจุบัน มีอัตราการออมเพิ่มไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มที่อัตราการออมปัจจุบันที่ร้อยละ 20 มีอัตราการออมเพิ่มน้อยกว่ากลุ่มร้อยละ 10 และ 15 เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 4.66 ซึ่งคนที่อัตราการออมสูงอยู่แล้วจะออมเพิ่มน้อยกว่า เนื่องจากปัจจุบันนั้นกลุ่มที่เดิมออมอยู่ที่ร้อยละ 20 มีอัตราออมที่มากอยู่แล้วเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆ

ผลการทดลองกลุ่มบุคคลทั่วไป

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบการเพิ่มอัตราออมของกลุ่มบุคคลทั่วไป โดยวิธีการวิเคราะห์ด้วยการประมาณการสมการถดถอย (Regression)

ตัวแปร	แบบจำลองที่ 2
group	1.88* (1.09)
gender	1.80** (0.78)
age	1.46 (1.09)
age_group	-3.49** (1.53)
_cons	10.62 (0.81)
R ²	0.0513
จำนวนตัวอย่าง	202

หมายเหตุ : ค่าในวงเล็บแสดงถึงค่า Standard error และ * , ** ,*** แสดงถึง $p < 0.1$, $p < 0.05$ และ $p < 0.01$ ตามลำดับ

จากตารางการทดสอบอัตราออมเงินของกลุ่มคนทั่วไป โดยวิธีการวิเคราะห์ด้วยการประมาณการสมการถดถอย (Regression) พบว่ากลุ่มคนที่ได้รับข้อมูลการคำนวณเงินออมของคนวัยทำงานทั่วไปนั้น มีโอกาสที่จะเพิ่มอัตราออมมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้รับข้อมูลอยู่ที่ประมาณร้อยละ 1.88 แสดงให้เห็นว่าหากว่าการทำให้คนเห็นภาพอนาคตชัดเจนมากขึ้นสามารถทำให้คนตัดสินใจเลือกอัตราออมที่สูงขึ้น นอกจากนั้นกลุ่มคนที่เป็นเพศชาย มีโอกาสที่จะเพิ่มอัตราออมมากกว่ากลุ่มคนที่เป็นเพศหญิงอยู่ที่อัตราออม 1.804 ซึ่งมีค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอายุนั้นไม่มีผลต่อการเพิ่มอัตราออม โดยพบว่ากลุ่มบุคคลวัยเริ่มทำงานที่ได้รับข้อมูลการคำนวณเงินออมของคนวัยทำงานทั่วไปจะออมน้อยกว่าวัยใกล้เกษียณอายุที่ได้รับข้อมูลการคำนวณเงินออมอยู่ที่ประมาณร้อยละ 3.49 ซึ่งมีสาเหตุมาจากภาวะอคติชอบปัจจุบัน

(Present Bias) และการผัดวันประกันพรุ่งที่ยังเห็นว่ายังมีเวลามากกว่าที่จะถึงเวลาเกษียณอายุ จึงไม่ได้มีการตัดสินใจเลือกอัตราออมที่สูงนัก

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

งานศึกษาชิ้นนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มอัตราออมเงินของทหารที่ กองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 8 ค่ายสิรินธรเดชไชโย ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (ค่าย ร.8) ซึ่งปัญหาการออมน้อยกว่าที่ควรจะเป็นนั้นมีสาเหตุมาจากหลายประการ โดยมีสาเหตุที่สำคัญได้แก่ภาวะอคติชอบปัจจุบัน (Present Bias) และ การกลัวการสูญเสียจากการบริโภค (Loss Aversion) ดังนั้นจึงนำหลักการเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) มาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เช่นแนวคิด Save More Tomorrow และ Enhance Active Choice โดยต้องการทำการทดลองโดยให้กลุ่มทดลองได้รับข้อมูลแผนการออมเงินเพิ่มเพื่อให้พวกเขาได้มองภาพของการออมเห็นในอนาคตที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้พวกเขาได้มีเป้าหมายในการออมเงินที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการทดสอบกับบุคคลทั่วไปเพิ่มเติมโดยเป็นการทดลองภายใต้เหตุการณ์สมมติเพื่อเป็นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่มว่าแตกต่างกันเช่นไร

จากการวิเคราะห์การวิเคราะห์ด้วยการประมาณการสมการถดถอย (Regression) พบว่าการใช้แนวคิด Enhance Active Choice หรือในที่นี้คือการให้ข้อมูลแผนการออมเงินในอนาคตแก่กลุ่มทดลองนั้น มีผลทำให้ทั้งกลุ่มทหารและกลุ่มบุคคลทั่วไปมีแนวโน้มที่ทำการตัดสินใจเลือกอัตราออมที่เพิ่มขึ้น โดยเมื่อพิจารณาตามกลุ่มทหารพบว่า กลุ่มที่เติมออมเงินที่อัตราร้อยละ 10, 15 มีแนวโน้มเพิ่มอัตราออมในอนาคต โดยทั้งสองอัตรามีการเพิ่มขึ้นที่ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามกลุ่มที่เติมออมเงินที่ร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นๆว่ามีอัตราการเพิ่มเงินออมในอนาคตลดลง เนื่องจากปัจจุบันพวกเขาถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอัตราออมเดิมถือว่าสูงอยู่แล้ว

ในขณะที่ผลการทดสอบของกลุ่มบุคคลทั่วไปพบว่าบุคคลที่เป็นชายจะมีการตัดสินใจเลือกอัตราออมที่สูงกว่าบุคคลที่เป็นหญิง นอกจากนี้จนถึงแม้ว่าผู้ที่ได้รับข้อมูลการคำนวณเงินออมของคนที่ทำงานทั่วไปจะมีการเลือกอัตราการออมที่มาก แต่เมื่อเทียบตามช่วงอายุพบว่าวัยเริ่มทำงานจะเลือกอัตราอมน้อยกว่าวัยใกล้เกษียณ เนื่องจากอาจจะเห็นว่ายังมีเวลาอีกมากกว่าที่จะถึงเวลาเกษียณอายุจึงมีการผัดวันประกันพรุ่งสำหรับในเรื่องการออมเงิน

จากผลการศึกษาข้างต้นที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าการใช้แนวคิด Enhance Active Choice โดยทำให้คนเห็นอนาคตชัดเจนขึ้น ผ่านการให้ข้อมูลเงินออมที่ได้จากอัตราการออมที่ต่างกัน สามารถช่วยช่วยให้คนตัดสินใจออมเพิ่มขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- Courtney, M. R., Spivey, C., & Daniel, K. M. (2014). Helping patients make better decisions: how to apply behavioral economics in clinical practice. *Patient preference and adherence*, 8, 1503-1512. doi:10.2147/PPA.S71224
- Keller, P. A., Harlam, B., Loewenstein, G., & Volpp, K. G. (2011). Enhanced active choice: A new method to motivate behavior change. *Journal of Consumer psychology*, 21(4), 376-383.
- Mahasuweerachai, P. M., Anucha. (2019). Benefiting from Our Biases: Applying the Save-More-Tomorrow(TM) Principles to Increase Savings among Thai Military Officers.

Thaler, R. H. (2018). From cashews to nudges: the evolution of behavioral economics. *American Economic Review*, 108(6), 1265-1287.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ.การออมภาคครัวเรือนของไทย ไตรมาสที่ 3 ปี 2561[ออนไลน์] 2561 [อ้างเมื่อ 1 ธันวาคม 2562].
จาก shorturl.at/fj158